

Дьарык технологической картата

«Айыл5аны кытта билииннэри» **Темата:** «Муот хантан кэлэрий?»

Иитээччи: Корякина Надежда Иннокентьевна

Дьарык «Айыл5аны кытта билииннэри». **Темата:** «Муот хантан кэлэрий?»

Болох: Орто болох о5олоро

Дьарык сыала:

- Муот хантан кэлэрин туьунан о5о5о билиини уоскэтии

Соруктар:

- Ынырыа тас корунун уонна туохха туьалаа5ын билииннэри.

- Муот туьунан уонна хантан, хайдах, туохтан баар буоларын чинэтии.

- О5о5о уон-койуур эйгэтигэр бол5омтону уоскэтии.

Туттуллар матырыйааллар: Магнитнай дуоска, планшечка ынырыа уонна сибэки ойуута, о5олор ааттарынан карточкалар, тарбахха кэтиллэр ынырыалар, сибэккилээх хонуу, пшеннай уонна мааннай куруппа, тэриэлкэ5э муот, салфетка.

Бэлэмнэнии улэ: Сайын уонна уон-койуур туьунан кэпсэтии, ойуулары коруу. Таабырын таайсыы. Дьаарбайыыга уону-койууру кэтээн коруу.

№	Туьумэхтэр, бириэмэтэ	Туьумэх соруктара	Иитээччи улэтэ	Туттуллар ньымалар, улэ корунэ	О5о саба5аланар улэтэ	Туттуллар матырыйааллар
1.	Ке5улээьин, билсиьии, тэрийии туьумэ5э. 2 мун.	О5олору ко5улээьин, интириэьии тардыы.	<i>Куннээ5и «Сонунтан» тахсыбыт ьийтыыны ьырытыы. О5олорго быьаары.</i> - Ойдуугут о5олор, соторутаа5ыта Дамир утуорэн кэлэн баран «Сонуннарга» кэпсээбитин? Кини ьалдыбытыгар иьэтэ муоттээх уут онорон иьэрдибитин. Онно Алла, муоту хантан ьлбытын ьийьппыта уонна ону туохтан онороллорун билиэн ба5арбыта. Алла билиэн ба5арбыт боппуруоьун бугун бььиги билиэхпит.	Бэсиэдэ, ьийтыы.	Дорооболоьуу. О5олор тогуруччу олололор. Сэнээрэн истэллэр, кэпсэтиигэ кыттыьаллар.	

2.	Сурун туьумэх. 16 мун.	Обо билиитин чинэтии, билэр-корор бабатын, толкуйдуур дьобурун сайыннары.	<p><i>Иитээччи оболорго ыйтыы биэрэр.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Муоту туох онорор? - Муот хайдах баар буоларын билэбит дуо? - Муоту сибэккиттэн ылаллара буолуо дуо? <ul style="list-style-type: none"> - Сотору эппиэти тоьо сопко талбыккытын билиэхпит. - Эьиги санаабытыгар ынырыалар бэйэ бэйэлэрин кытта хайдах кэпсэтэллэрэ буолуой? - Биьижэ ыалдыттар кэлэн олороллор, кинилэри кытта ынырыалар курдук дорооболоьуоххайын. - Аны билигин бу ойууну коруоххэ, манна ынырыа тас корунэ ойууламмыт. Эьиги кордоххутунэ кини хайдаьый? <p>Ынырыа олус кыраьыабай араьас уонна хара ойуулаах. Кини тоболоох, туостээх уонна истээх. Тоботугэр «хоботоктаах» ол эьэтэр тумсута, онон сибэккилэртэн «нектар» сахалыта сибэкки минньигэс сумьинин (уутун) хомуйар. Ол хомуйбут нектарыттан муот оноророр. Туоьугэр б атахтардаах уонна кохсугэр кынаттардаах. Онтон иьин тугэьэр туох саспыта буолуой?</p>	<p>«Загадка дня» технологиянан оболортон боппурос ыйытыы.</p> <p>Кордоруу</p> <p>Ыйытыы</p> <p>Быьаарыы</p> <p>Ыйытыы</p>	<p>Оболор эппиэттэрэ.</p> <p>Оболор бэйэлэрин ааттарын «соп», «суох» диэбит эппиэттэригэр уураллар.</p> <p>Оболор эппиэттэрэ.</p> <p>Ынырыа курдук дорооболоьоллор.</p> <p>Оболор кэпсэтиигэ кытталлар, ырытыьаллар. Эппиэттиилэр</p> <p>Сэнээрэн истэллэр.</p> <p>Оболор кэпсэтиигэ кытталлар,</p>	<p>Планшекка сибэкки уонна муот ойуута, оболор ааттарынан карточкалар.</p> <p>Ынырыа уонна сибэкки ойуулар</p>
----	---------------------------	---	---	---	---	--

			<p>- Ол инньэни кини биирдэ эрэ туттар, ити ынырыа бэйэтин комускэнэр ньымата. Аны инньэтэ дьааттах, онон кими эмэ тиктэбинэ ынырыа бэйэтэ олон хаалар.</p> <p>Ынырыа барыта туу, сибэккилэргэ нектар хомуйа коттобунэ сибэкки куоппаа (пыльца) сыстар, ону хомуйан аҕаллабына ол куоппаабын уйатыгар суокуур. Онон кинилэр абыллар.</p> <p>- Ынырыа уйатын корбуккут дуо, хайдах эбитий?</p> <p>- Уйалара тэбис тэн, элбэх да элбэх хостордоох – мобооччук диэн ааттанар эбит. Хомуйбут нектардарын онно аҕалан суокууллар уонна мунньулан, туоллабына муот буолан тахсар.</p> <p>- Ынырыа туохха туыалаабыт?</p> <p>- Аан дойдуга муоту ынырыа эрэ онорор уонна туох да буолбатах!</p> <p>- Оболор, эыги ынырыа буолан, нектар хомуйа барыаххытын баҕарабыт?</p> <p><i>Эрдэттэн онобуллубут тарбахха кэтиллэир ынырыалар (бийилэхтэр) сыталлар, ону ылан кэтэбит</i></p> <p>- Биыги билигин дьиннээх ынырыа курдук буолан сибэккилээх хонууга нектар хомуйуохпут. Маннай биир ынырыа сибэккилээх хонууну кордуур уонна буллабына</p>	<p>Быыааран кэпсээбин</p> <p>Ыйыты</p> <p>Быыааран кэпсээбин</p> <p>Ыйыты</p> <p>Кэпсэти</p> <p>Онньуунан</p>	<p>ырытыыаллар.</p> <p>Оболор эппиэттэрэ</p> <p>Оболор эппиэттэрэ</p>	<p>Киндер хабыттан онобуллубут ынырыа уйата.</p> <p>Тарбахха кэтиллэир ынырыалар</p>
--	--	--	--	---	---	--

			<p>уйатыгар кэлэн атын ынырыаларга кэпсиир эбит.</p> <p>- Хайдах кэпсиирэ буолуой? О5олор эппиэттэрэ</p> <p>- Кини ункуулээн кордорор эбит, ону атыттар бу ынырыа элбэх сибэккилээх хонууну булбут диэн ойдууллэр уонна кинини кытта ункулуу-ункулуу бииргэ котон бараллар. Кинилэр оннук ункуу хамсаныытынан кэпсэтэллэр эбит.</p> <p>Бары унуукулуу-ункуулуу нектар уонна куоппас хомуйа барабыт. Сибэккиттэн сибэккигэ олоробут, сумэбин уонна куоппас хомуйабыт. Хомуйан бутэн уйабытыгар кэлэн нектары уонна куоппааы моьооччуктэргэ суокуубут.</p> <p>- Кордугут о5олор, ынырыалар олус улэыиттэр эбит. Кинилэр маннык куннэ хаста да котоллор нектар, куоппас кордуу. Аны эыиги о5олор, муот хантан кэлэрин, хайдах онобулларын биллигит.</p> <p>- Эыигини кыра эксперимэннэ ынырабын.</p> <p>1. - Билигин биыги муот хайдах амтаннаа5ын билиэхпит.</p> <p>- Корун эрэ, муот хайдах онноо5уй?</p> <p>- Сыттаан корун, сыттаах дуо?</p> <p>- Амсайын эрэ, хайдах амтаннаа5ый?</p> <p>2. - Аны муот сымна5ас дуу</p>	<p>Ыйтыы</p> <p>Кэпсээын</p> <p>хамсаныылаах ооньуу быьыытынан</p> <p>Кэпсээын</p> <p>Эксперимент Ырытыы ыйытыы</p>	<p>О5олор эппиэттэрэ</p> <p>О5олор хамсаналлар утуктэн</p> <p>Сэнээрэн истэллэр.</p> <p>Кохтоохтук кытталлар, боппуруостарга эппиэттиллэр, тумук онороллор.</p>	<p>Сибэккилээх хонуу</p> <p>Хас биирдии о5о5о муоттээх тэриэккэ, салфетка</p>
--	--	--	---	---	---	---

			<p>эбэтэр кытаанах дуу, ону билиэхпит.</p> <p>Тарбаххытынан таарыйан корун, сымнаҕас эбэтэр кытаанах?</p> <p>- Тарбаххытыгар сыстар?</p> <p>- Ол аата муот сымнаҕас уонна сыстаннас эбит.</p>			
3.	Тумуктуур туьумэх. 2 мун.	О5о тоьо сопко-сыьыа онорбутун, туох ордук сатаммытын, туохха ыарыраппытын быьаарарын ситиьии.	О5олор, дьарыкпыт са5аланытыгар биьиги боппуроска эппиэттэбиппит, сибэккиттэн муоту ылаллар дуо диэн. Онно ким хайдах эппиэти талбытын оссо коруоххэ. Ким эмэ санаатын уларытыан ба5арар?	Кэпсэтии Ыйыты	О5олор эппиэттэрэ, санаалара.	Планшекка сибэки уонна муот ойууга, о5олор аатарынан карточкалар

